

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Afschrift aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA Den Haag

Datum 7 mei 2008
Ons kenmerk DMO/DB/2008012190
Onderwerp Reactie op berichtgeving in de media over het project
Vervanging F-16

Op 25 april 2008 heeft de vaste commissie voor Defensie verzocht om een schriftelijke reactie op de recente berichtgeving in de media over het project Vervanging F-16. Daarbij is verzocht in ieder geval in te gaan op de order voor de JSF-bekabeling aan Stork, de berichtgeving dat enkele bedrijven zich niet houden aan de afspraken uit de *business case*, de mogelijke plannen van de Noorse regering om te komen tot een *endlife update* van de F-16 en de mogelijke plannen van de Noorse en de Australische regering om de aankoop van de JSF uit te stellen. Mede namens de minister van Economische Zaken voldoe ik hierbij aan uw verzoek.

Stork

Op 18 april 2008 zijn Fokker Elmo, een onderdeel van Stork Aerospace, en Lockheed Martin een *Memorandum of Agreement* overeengekomen over de verantwoordelijkheid en het werk voor de bekabeling van de JSF (*Total Integrated Wiring System Solution to the F-35 Program*). Het betreft een *Low Rate Initial Production* pakket met een potentiële productieomzet van in totaal \$ 2 miljard. Het betreft de grootste JSF-opdracht aan een Nederlands bedrijf tot dusver. Met de opdracht zijn in Nederland ongeveer 200 banen gemoeid. Een deel van de productie van de bekabeling zal in Turkije worden uitgevoerd in een Turkse dochteronderneming van Fokker Elmo. Vanaf de aanvang van de ontwikkelingsfase van de JSF heeft Fokker Elmo uitstekende, innovatieve prestaties geleverd

Defensie

op het gebied van bekabeling. Op basis hiervan zien zowel Fokker Elmo als Lockheed Martin bovendien mogelijkheden voor aanzienlijke spin-off in andere luchtvaartprogramma's.

Business case

Op 5 juni 2002 hebben 44 bedrijven de Medefinancieringsovereenkomst (MFO) getekend. Inmiddels is het aantal bedrijven dat partij is bij de MFO opgelopen tot 84. Vele hiervan hebben inmiddels JSF-opdrachten weten te verwerven. Deze bedrijven kunnen zich niet aan de afspraken in de MFO onttrekken; de overeenkomst kan niet eenzijdig worden opgezegd.

Daarnaast zijn er vijf bedrijven die JSF-opdrachten hebben verworven, maar niet wensen toe te treden tot de MFO, de zogenaamde *free riders*. Deze bedrijven zijn niet gebonden aan de in de MFO opgenomen afspraken met betrekking tot de *business case*. De MFO behelst een inspanningsverplichting van de Staat en van de luchtvaartindustrie (lees: NIFARP, *Netherlands Industrial Fighter Aircraft Replacement Platform*) om zoveel mogelijk bedrijven uit de luchtvaartindustrie partij te laten worden. Het ministerie van Economische Zaken treedt al dan niet gezamenlijk met het NIFARP met iedere relevante partij in contact. Het beginsel van contractsvrijheid biedt de Staat echter geen mogelijkheden om partijen te dwingen toe te treden.

Endlife update F-16

Noorwegen heeft evenals Nederland onderzoek verricht naar de mogelijkheden de technische en operationele levensduur van de F-16 te verlengen. Noorwegen is, evenals Nederland in 2002, tot de conclusie gekomen dat een *endlife update* van de F-16 niet haalbaar is. Recente uitspraken van een Noorse regeringsfunctionaris die op het tegendeel zouden kunnen duiden, zijn onmiddellijk weerlegd door zowel de minister als de staatssecretaris van Defensie. Noorwegen is niet van plan een *endlife update* voor de F-16 uit te voeren.

Defensie

Instroom JSF

Op 22 april jl. is de derde vergadering van de *JSF Executive Steering Board* (JESB) gehouden. De JESB is het hoogste stuurorgaan van de JSF, waarin alle partnerlanden zijn vertegenwoordigd. Dit is ook het forum waarin partnerlanden officieel de geplande aantallen te verwerven JSF-toestellen en het invoeringsschema melden. Noorwegen noch Australië heeft tijdens de JESB mededelingen gedaan over een verschuiving van de JSF-invoerreeks.

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

drs. J.G. de Vries